

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що д н
крім неділь і руских св'я
о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» під
ч. 1. пл. Домбровського (Хорун-
щини). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.—

Рекламації неопечатаї в
вільні від порта. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Знаменні цісарські слова.

(+) Недавно подали ми основу промови в комісії для заграничних справ делегата буковинсько-руського Василька, в котрій він влучно зазначив становище руского народу в Австрії, як і погляд руских делегатів на політику міністра заграничних справ бар. Еренталя. На повнім же засіданю австр. делегації в розправі над бюджетом загран. справ промовляв галицько-руський делегат Цеглинський (промову сю з огляду на недостачу місця подамо опісля в головній основі).

Обидві сі промови виголошені під сучасну хвилю мають незвичайне значінє і зовсім природно, що звернули на себе бачність Корони, та удостоїли ся найвишого признаня, а се неперечно може вельми причинити ся до поправи положеня руского народу в Австрії.

Після вчерашнього делегаційного обідю звернув ся цісар до пос. Василька з такими словами: «Ваше поведєне в делегаціях є дуже патріотичне. Я висловлюю Вам своє признанє!»

На те відповів д. Василько: «Дякуючи Вашому Величєству за милостиве признанє, находжу ся в щасливім положєню зазначити, що вся руска інтелігенція й публична опінія Галичини й Буковини одобрює моє поступованє в делегаціях, ізаа чого також мій галицький товариш Цеглинський висловив ся вчєра в делегаціях в подібнім дусі».

Цісар відповів: «Тішу ся також, що у Львові спокій!»

Делегат Василько замітив на се: «Так, Ваше Величєство! Визначну заслугу має в тім новий Намісник, котрий находить ся на найліпшій дорозі здобути собі довіре руского населєня!»

До делегата гр. Водзіцького висказав цісар дуже похвальні слова про діяльність галицького сойму; особливо вказав на спокій і розвагу, котрі панують над всіми роботами, та виразив радість, що всі старонництва працюють згідно. Делегат Водзіцький відповів на те, що розважне поведєне українського клубу соймового богато причинило ся до сєго, та розказав Монархови про події, котрі довели до вибору посла Кивелюка до красього виділу. Цісар висловив за се своє живе вдоволенє.

Се найвище признанє для становища наших делегатів в так важній для монархії хвилі є справдешним соняшним

промінем, що блиснув для руского народу після мрачних останних літ нашої політики. А що наш політичний небозвід починає випогоджувати ся, се зазначили з одного боку делегати п. Василько і гр. Водзіцький, а в соймі підчас бюджетової розправи у своїй промові голова руского клубу, др. Олесницький. Всі три вказали на се, що визначна в тім заслуга нового намісника Галичини Є. Е. дра Бобржинського, котрий своїм поведєнем довів до успокоєня населєня в краю і приєднує собі довіре руского населєня.

Миж з свого боку зазначуємо, що немала тут заслуга також руского соймового клубу під проводом д-ра Олесницького, як се признав також дел. гр. Водзіцький, за що цісар також висловив велике вдоволенє. Можна отже сподівати ся, що й в новій сесії держ. ради руский клуб стане на становищі реальної і позитивної політики, а тоді певно промине дотеперішня пора безуспішности і безвиглядности єго змагань.

Промова г-ра Євг. Олесницького

виголошена в галицькїм соймі підчас бюджетової дискусії дня 24. жовтня 1908.

(Дальше).

На поли середного шкільництва, над яким вже три роки не було в сїм соймі дебати, наступили в послїднім році далеко йдучі реформи, котрі вимагають тут обговорєня, а до котрих ми тим більше тут управнені забрати голос, що в анкеті сєгорічній, скликаній міністерством просьвіти, на основі нарад котрої реформи зістали ухвалені і міністерством приняті, — не знайшов місця ані одєн репрезентант руского шкільництва, а так само від ряду літ не маємо — ми одні з усіх народів Австрії — репрезентанта нашого шкільництва між референтами в міністерстві просьвіти.

Не тут місце широко розводити ся над тим предметом, котрий належить до властивої шкільної дискусії, тут зазначую лиш, що відносини на поли середного шкільництва становлять безперечно одну з найважнійших причин оправданого невдоволеня руского народу і вони найбільше поглиблюють пропасть між обома народами в краю.

Виймковий закон з р. 1867, котрого знесеня жадаємо кождої сесії і жадати будемо безнастанно, є видимим знаком і доказом безпримірного, виймкового трактованя нашого народу, як низшєрядного, явним доказом нарушеня конституції і витворєня для нас стану протиконституційного, з яким ми як австрійські горожани ніколи не погодимось.

А відносини фактичні, які панують

завдяки і наслідком сєго закона, є лише ствердженєм сєго, що сєй закон тяжить над руским народом як страшна і виймкова міра, щоби здержати продукованє рускої інтелігенції і тим способом штучно піддержати та скріпити польонїзацію.

Одна польська гімназія припадає на 76.508 Поляків і 406 польских учеників, одна руска на 606.000 Русинів і 1237 руских учеників; рускі школи переповнені, а 2343 руских учеників не має можности образувати ся в своїй рідній мові. В польских гімназіях положєне рускої молодіжи незвичайно тяжке — наука рускої мови упосліджена, пересунєна на остатні години передполудневї або полудневї; в деяких гімназіях, як пр. в Ярославі, не св'яткує ся навіть св'ят руских, хоч є там 105 учеників гр.-кат. і хоч в східній Галичині всі школи — навіть такі, в яких нема ані одного римокатолика — св'яткують римські св'ята. Число польских шкіл ростє з кожним роком, навіть в таких руских містах, як Сокаль або Терєбовля; західна Галичина засїяна ними так, що кожний польский селянин має її під боком і може посилати до неї свої діти. За одну руску гімназію борємось тут роками без успіху і найкрасні таланти зпоміж дітїй нашого люду марніють, бо для них св'ятина науки замкнена. Руска гімназія в Перемишлі вимагає конечно утворєня самостійної філії, бо число учеників в ній давно переступило 806, а поміщенє одної її части в приватнім будинку при улиці, де є самі касарні і цвинтар, в убікаціях тісних і невидних, спричиняє грудні і очні недуги між учениками, котрі наслідком сєго або опускають школу або переносять на той св'їт, де доси ще не обов'язує закон з р. 1867, ані інші виймкові закони. Колиж фреквєнція сєї гімназії ростє і конечність отворєня окремої самостійної філії була би супротив сєго не до усунєня, то рада шкільна красьва обложила її виймковим інтердиктом в формі розпорядженя з 8/12. 1908 ч. 57821, після котрого учеників до сєї гімназії вільно приймати лише за дозволом окремих ради шк. кр. А наслідок сєго такий, що певне число учеників зовсім добрих і що до науки і що до обичаїв, а не знаючих про те виймкове розпорядженє, взяло по скінченім курсі в інших гімназіях посьвідку, що можуть бути деінде приняті і зголосились до Перемишля. Тут їх не прийнято, в давнійших гімназіях також ні — і вони таким робом зовсім безвинно наразили ся на утрату року.

Не ліпші відносини і по школах на р о д н и х. Ті відносини представить ближше на другім місци одєн з моїх товаришів — я лиш тут піднесу, що і тут очевидна тенденція упосліджуваня прав наших і що та тенденція переводить ся пляново і систематично. З особливим натиском підношу ту велику несправдливість, якої дізнаємо через брак руских шкіл народних по містах. На тій точці немов о гранітову стїну розбивають ся

всі змагання і жадання наші. В такім пр. Стрию, де в Русинів до 7000, а руских дітей в школах народних 1230, нема ані одної школи народної з руским язиком викладовим. 1130 дітей руских то ще замало, щоби хочби одну школу отворити! Від ряду літ боре ся людність руска даремно о ту школу. Ставлено тут внесення в соймі — була два рази депутація у намісника і в раді шк. кр. — відослано нас до ради міста Стрия. Перша петиція до сеї ради згоріла. Так нам відповіли, хоч не згорів ані магістрат, ані бурмістр, ані нічо більше з інвентаря — вибух такий огонь, що одна петиція згоріла. Русини внесли другу — заасекуровавши єї перед тим від огню — і та петиція лежить від тоді неполагоджена. Урговано, вношено жалоби до виділу краєвого — на дармо, стрийський магістрат не полагоджує — бо боїть ся, що средствами правними могла би людність руска узискати се, чого він дати не хоче. Таку борбу мусить ся провадити о шлолу народну в місті, де є 1130 шкільних руских дітей. Так само діє ся і в інших містах.

А сільські школи знов відграничені муром двотиповости науки від дальшого шкільного образования — чим раз частійші случаи самовільної зміни язика руского викладового на польський — при обсадах ігнорує ся голос ради шк. місцевої і громади — чим раз частійше в чисто руских селах при руских школах заводять ся для мінімального числа дітей польських паралельні класи, а фактично польські школи без питання громад і других законом покликаних чинників.

А що вже говорити про долю народних учителів, котрі хіба лише в глибині серця сьміють бути Русинами? Над ними стоїть армія інспекторів, з котрих на загальне число 84 — є аж 6 Русинів.

Се суть пани життя і смерти учительства — нині донесене староства т. є інспектора, котрий є референтом ради шк. окр. без факту і доказу рішає долю учителя, кидає зго з одної части краю в другу, розлучаючи часто навіть подружества. Учитель народний Русин є нині взагалі найнещасливішим сотворінєм, яке дасть ся лише подумати.

Ті відносини в шкільництві — вже самі собою вказують одну лише можливість санації. Є нею розділ ради шк. на секції руску і польську. Інтереси шкільництва польського і руского не дадуть ся вже погодити pod jednym dachem.

Серед польської суспільности в краю нашім йшла довго борба о націоналізацію школи і та борба вінчала ся повним успіхом. Школа в Галичині, а особливо школа середна є нині чисто національно польська.

Ученики беруть участь в всіх торжествах народних і уряджують такі торжества. В усяких сокільських злетах бачимо учеників в походах разом з учителями — в таких торжествах як конституція 3. мая — обхід ґрунвальдский бере молодіж шкільна офіціальну участь. В ріжнородних торжествах національних, в дозволенних „szczytlniach i uczelniach“ крипить ся патріотичний дух і приготавлиєсь молодіж до будучої публичної служби.

Ми против сего не малиб нічого — бо зовсім признаємо Полякам право до національного виховання і національної школи — однак під умовієм, коли те саме національне вихованє і національна школа буде дана народови рускому. А дві національні школи під одним зарядом чейже неможливі, бо і заряд сей одним лише духом перенятий бути може.

З сего згляду прийшов вже час, щоб подібно як в Чехах сей розділ ради шк. кр. був переведений, і се є нашим серйозним та конечним постулатом. І другі

области публичного життя полишають в квестії фактичної рівноправности руского народа багато до бажаня.

(Конець буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Нечувана побіда христ. суспільників при виборах соймових у Відні і долішній Австрії (соціалісти здобули лише 6, німецькі людовці також 6 мандатів, а німецькі вольнодумці ані одного) має незвичайне політичне значінє і вплине вельми рішучо на внутрішню політику і внутр. положенє в Австрії, а також на розвязку міністерского переселеня. Вислід сих виборів стає певним доказом, що широким верствам народним надоїла вже галабурдна політика т. зв. нім. вольнодумців, котрі стають під прапор ворогів Австрії, Вольфів, Пахерів ігд., як і соціалістів, а населенє звертає ся до сего табору христ. суспільного, що сьміло оден зпоміж Німців може сказати: in diesem Lager ist Osterreich, бо сей прапор дає поруку успішної позитивної роботи законодавчої. Ми тому все були тої думки, що в тім таборі спочиває будучина і головна підпора монархії, а також незвичайна сила життєва, чого доказом стає не тільки вислід виборів долішньо австрійських, але і та організаційна робота, яку христ. суспільники так систематично, розумно і рішучо переводять в краях альпейських і судетських і нею обняли мало що не всі австр. краї. Тимто ми з самого першу нової держ. ради були тої думки і нині стоїмо при ній, що рускому клябови насуває ся зовсім природна конечність аближеня і союзу з тим сторонництвом, наколи Русини мають осягнути щонебудь позитивного в своїй політиці. Нема сумніву, що при реконструкції міністерства христ. суспільники тепер вйдуть до кабінету в більшій як доси числі.

Заграниця.

Межинародне положенє представляє ся все ще вельми непевно, хоч для Австро-Угорщини послідував корисний зворот Англії. Міністер Ізвольскій вертає до Росії із свого паломництва по европ. столицях, де міг розглянути ся в політ. положеню. Англія бажала вихиснувати положенє для себе, щоби висунути проти тридерж. союзу союз Англії, Росії і Франції і взяти в свою опіку Туреччину, а дневникарство англійське вмовляло в Сербію і Чорногору, що они мають не тільки право домогати ся відшкодованя відступленєм пограничної смуги з Босни, але що навіть всі полуднево слав. краї Австрії населені Хорватами, Сербами і Словінцями повинні би належати до Сербії і Чорногори! Такі дійсно виводи робив Daily Telegraph! Одначе рішучість Австрії і Німеччини, а також вірне тридержавному союзови становище Тіттоного приневолити Англію зблизити ся до поглядів Австрії, тим більше, що й Туреччина станула проти конференційної програми англійської, а Франция заявила (відручним письмом президента до цісаря Франц Йосифа) свою згоду на становище Австрії.

Приїзд цісаря Вільгельма до Шенбруну і гостина єго у архиеп. Франца Фердинанда в сих днях стає також певним доказом одностуности тридержавного союзу в балканських справах а бар. Еренталь може бути гордий з сьвітлої побіди над англійсько-російськими коро- молами.

В Сербії тимчасом починає ся проявляти повний розлад. Надії покладаві на посланництво наслідника Юрія до Петербурга і дипломатичді обїздки міністра Мильовановича і радикального провідника Пасича, змарніли, бо цар мимо величавого принятя кн. Юрія, мав єму рішучо заявити, що Сербія не може числити на поміч Росії в своїх змаганнях до розширеня границь. Зимна струя на розпалені голови сербских загорільців вилина дневником «Новое Время», з котрого ми вчера навели деякі місця, доведе їх до переконаня, що поривають ся з мотикою на сонце. Одначе все те так пригнобило короля Петра, що розійшли ся вісти, начеб він мав уступити з престола і виїхати з Сербії а в тій ціли мав уже виняти з банків гроші зібрані за продані в Румунії добра. «Самоуправа» заперечує вправді сим вістям, але ніхто не хоче ймити віри єму запереченю.

Положенє в Туреччині стало також вельми грізне для султана. Молодотурецкі круги виступають щораз острійше проти султана і справа усуненя султана з престола стає щораз імовірнійшою. Молодотурки бачать головну перепону констит. перестрою Туреччини в султані і тому думають лише зміню престола осягнути свої ціли. Також становище великого везіра Кіяміля-паші, прихильника Англії має бути захитане.

Мимо всего того Туреччина веде пильно воєнні приготовленя і має поставити на воєнну стопу вже тепер о-коло 300.000 війська.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— Календар. В суботу: руско-кат.: † Луки еванг.; римо-кат.: Вольфганга. — В неділю: руско-кат.: римо-кат.: Всіх Сьвятих.

— Анкета в справі плянів на будову народних шкіл. В будинку намісництва зібрала ся дня 24. с. м. анкета під проводом віцепрезидента краєвої ради шкільної, д-ра Дембовского, щоби розглянути пляни на шкільні будинки, виладжені субкомітетом, вибраним в тій ціли на засіданю анкети дня 7. жовтня с. р. Референтом був староста Несьоловский. Участь в анкеті взяли послі і краєві інспектори, з Русинів пп. Барвіньский і Матїєв. По основній дискусії над принципіальними квестіями ухвалено признати виладжені пляни на будову народних шкіл за відповідні з малими змінами і прийняти їх за підставу до виладженя нормальних плянів.

— *Słowo polskie* підносить алярм з нагоди зборів „Учительської Громади“ про руский сепаратизм. На се пригадаємо ми збори lwowskiego koła Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, на котрім обговорювано соймове внесенє ґр. В. Дідушицкого про введенє обовязкової науки обох язиків краєвих в середних школах. (Таке внесенє поставив був ще в 1905 р. п. Барвіньский). В розправі над сим внесенєм заявила професори Дропівский, Ярецкий і Пінї, що наука рускої мови для Поляків є не тільки не пожадана, але шкідлива! Нічого дивного, що супроти такого ворожого становища польських професорів бажать Русини мати своє товариство. Отже хто причиною сепаратизму?! А впрочім сепаратизм се давне оружє Каткова проти розвою самостійного укр. руск. народу і се зовсім не лицює народовим демократам воювати таким оружєм катківським!

— Торговельний відділ при Тов. «Просьвіта». Головний Відділ Тов-а «Просьвіта» у Львові подає отсим до загальної відомости, що при

своїй канцелярії заложив торговельний відділ, щоби з сільськими крамницями увійти в близький контакт та зорганізувати їх в одну спільну цілість через посередничене в закупні товарів і уділюване фахових рад та вказівок. Відділові торговельному удало ся заключити з одною великою рафінерією корисну угоду в справі доставки нафти о дуже добрій якості і по дешевій ціні, а в найблизших днях буде підписана угода в справі доставки прусского камінного вугля в ціловагонових посилках. Тов-у „Просьвіта“ не ходить о власний інтерес, оно кладе собі за ціль через закупно товарів в як найбільших кількостях у жерела узискати для крамниць як найдогіднійші усливіа і заосмотрювати їх лише в добрий і дешевий товар. Интересовані сторони, котрі бажать на зимовий час заосмотрювати ся за нашим посередництвом в нафту і вуголь, звольять зголосити ся як найскорше. Бажаних інформацій уділяє головний відділ товариства охотно листовно.

— **Страйк на львівсьім університеті.** Слухачі викладів професора філософії дра Твардовского застрайкували з причини тісноти викладової салі. В салі тій могла ся їх помістити ледви половина, а решта мусіла стояти на викладі. — Студенти 4. і 5. року медицини, що ходять на виклади проф. Гальбана, заявили оноді, що з огляду на се, що викладова сая не може помістити і половини записаних на виклад, перестають учащати на виклади проф. Гальбана, аж доки лікарський відділ не постарася о відповідну салю. Вчера мало відбутися загальне віче медиків, на котрім була порушена також справа амбулаторії проф. Яроша, котрий з таким трудом придбаний для львівского університету, доси не може розпочати викладів з причини недостачі поміщення для амбулаторії.

— **Женщини а правничі студії.** З Відня доносять, що оноді була у міністра просьвіти Мархета депутація женщин і предложила ему меморіал в справі допущеня женщин до правничих студій. Міністер відповів, що він є прихильний для тої справи, а віденський університет на то годить ся. Однак перед окончним рішенем справи мусить ще спитати инлі університети.

— **Напад на банк.** На комерціальний банк в Будапешті напали оноді в білий день якісь два опришки з револьверами в руках і зрабували 46.000 К, які саме тоді мав в руках шеф касового відділу. Урадники так були перестрашили ся, що піднесли „руки в гору“, як сего хотіли опришки і не кричали. За опришками, які відіхали самоходом, пропав спершу слід. Поліція назначила 1.000 К нагорода за ви-

крите злочинців. Останні вїсти подають, що поліція вислідила опришків. Один з них називася Пяскевич а другий Антоневиц, який признав ся до нападу. Пяскевич виперас ся вини. Заграблених грошей, крім кількох сот корон, доси не найдено.

— **Зміни віроісповіданя.** В вересні с. р. змінило у Львові віроісповіданє 53 осіб, а се: 38 греко-кат., 7 римо-кат., 5 мойсеев., 3 евангел. і 1 безвірок. Зпоміж них пристало до: римо-кат. обряду 43, до греко-кат. 3, до евангелицк. 5, до безвірків 2. Найбільше, як бачимо, втратив наш обряд — 35 осіб.

— **З львівского університету.** Проф. Дністрянський, з причини свого посольства до держ. ради, відкликав заповіджений на сей зимовий піврік виклад австрійского права приватного ч. I. Сей виклад (9 год. тижнево) переняв на себе проф. Стебельський, який також викладає австрійске право карне.

— **Видавнича комісія тов-а „Просьвіти“** розглянула дня 29. с. м. справу обсади місця редактора видань товариства, о яке старася заголом 17 компетентів. По дискусії над становищем редактора видань та їх ентузіальною реформою, особливо що до „Письма з Просьвіти“, порішено не полагаджувату конкурсу, поки не вияснить ся справа дальшої реформи видань товариства. Задля сего комісія постановила звернути ся м. п. до кандидатуючих на становище редактора, щоби на письмі подали ще перед 1-им грудня с. р. свій план веденя видавничств товариства.

Оповідки.

— **Дальший репертуар руского театру в Станиславові.** (Сая тов. ім. Монюшка. Початок о годині 7½ вечером. Білети продає ранше „Народна Торговля“ а в день вистави від 5. веч. каса театру).

В суботу дня 31. с. м. „Жидівка“ опера в 5 діях Галевийого. Гостинний виступ п. Шляфенберга.

В неділю дня 1. падолиста о год. 3. по пол. по знижених до половини цінах „Сватане на Гончарівці“ народна оперетка в 3 діях Гр. Квітки Основяненка. — Вечером о годині 7½ „Чумака“ комедия в 4 діях Карпенка Карого.

Галицкий сойм.

Засіданє з дня 27. жовтня 1908.

В дальшій загальній бюджетовій дискусії промовляв пос. Стан. гр. Тарновскій. Перейшовши останну історію народного відродженя Польщі, звернув бесіду на руско-

польські відносини, бажаччи згоди між обома народами. Однак поки що не бачить крім пос. Короля нікого, з ким би міг говорити про ту згоду.

Потім промовляли ще два генеральні бесідники: пос. Вітос «проти» і пос. Лео «за».

По скінченю генеральної дебати зажадав слова при фактичних спростованях пос. Король. Позаяк зміст его заяви подали польські часописи фалшиво, то тут подано, що він на запит висловлений консервативним бесідником проф. Яворским що до відосібненя п. Короля в своїм клубі заявив, що провідні думки своєї промови він предложив був на повнім засіданю свого клубу, що з тими его поглядами клуб зовсім зсолідаризував ся, та що уповажнив бесідника промовляти в соймі іменем цілого клубу. В виду того те, що він сказав, не було его голосом ідеальним, але за мовою его стоять члени его клубу. — Заяви сеї слухав голова голова «русского клуба», пос. Дудикевич, котрий говорив оноді іменем клубу зовсім що иншого як др. Король.

Генеральний справоздавець пос. Мілевскій зазначив, що з промов пп. Олесницкого і Короля пробивала надія до згоди. З жалем за те мусить вказати на промову пос. Макуха, в якій проявив ся безпощадний радикалізм.

На вечірнім засіденю того дня посол Кендзьор предложив внесеня бюджетової комісії в справі краєвої запомоги для навічених живловими нещастями в квоті 1 міл. корон, а крім того зажадав від центрального правительства 5 міл. безповоротної запомоги і 5 міл. корон на безпроцентові позички. Надто комісія жадає прискореня публичних робіт при дорогах, при регуляціях рік і т. д.

Над тими внесеными промовляло кількнайцять послів.

Засіданє дня 28. жовтня 1908.

Сойм ухвалив дозволити повіт. раді в Долині зятягнути позичку 40.000 К на повіт. шпиталь в Долині, приняв §§ 71—75 ловецкого закона і вибрав 8 членів виділу гал. каси ошадности на 3 літа. Між ними з Русинів є др. Ярослав Кулачковский, директор „Дністра“.

Заступниками членів кр. виділу вибрані з цілого сойму: Стан. Гнджейовиц, Йос. Ганчаковский і Октав Сая.

На вічернім засіданю прийшов на дневний порядок звіт кр. виділу з продажи соли в 1907 р., який принято по довшій дискусії, почім приступлено до подрібної дискусії бюджетової. При рубриці „репрезентация краю“ пос. Скварко жалував ся, що в комісіях заборонювано руским песслам промовляти в рускій мові. Потім принято сю рубрику без зміни.

Засіданє дня 29. жовтня 1908.

Забрав голос гр. Станислав Тарновскій:

Добігає до кінця 60-тий рік володарства Найясвйшого Пана. Рідке є володарство так

винї“, назначеними для календаря уже готові і удались дуже хорошо“.

До сего листу долучена також довга поезія Гр. Купчанка п. з. Тарасів сон, интересна не з артистичного боку, а як документ для характеристики Купчанка. Із сеї поезії видко, що хоч К. уже 1874 р. сидів на двох стільцях (російським і українським), але не було ще в него ненависти до України. Сказано в поезії, що Тарас (Шевченко) сидів у тюрмі на Сибіри «за любов до народу» і раз мав сон, що до віконця его келії прилетіли чорний орел, білий лебідь, воробчики — і він усіх питав ся, що чувати в Україні. Ті не знали сказати, аж прилетів соловій і сказав:

Рускі діти в Україні
все живють єще в неволі,
за тобою всі сумують,
нарікають на недолю.

Но ти, брате, не смути ся,
а спустись на волю Божу,
хоть і всі тебе оставлять,
Бог один Тобі поможе!

Незабавом прийде время,
тебе пустять на свободу,
ти ся вернеш в Україну
к дорогому своему роду.

Там знов будеш, як бувало,
к Україні думи слати,
о Сибіри, о неволі,
о недоли споминати“.

Не так потім писав Купчанко. Любив він працювати, мав талант, особливо популяризаторский, але не мав характеру...

Воробкевич не взяв до календаря віршів Купчанка. Тимчасом календар появил ся і про него пише Купчанко в листі з 1874, 21. листопада до Із. В-а:

„Прехороший Ваш календар я получил. Дякую Вам із цілого сердца за Ваше внимание. Будьте так добрі, прислати мені 5 екз. — А до о. Наумовича пішлїть 40 штук Вашего календаря і то 20 для русских послів, 10 для общества „Русская Основа“, а 10 для общества „Буковина“.

Прошу Вас дуже мило, прислати мені всі ті стишки, що я Вам післав був для календаря, бо я хочу їх употребити десь інде, а у мене їх нема. Также приплїть мені як найскорше мою комедийку, я її напечатаю і потім знов до Вас відошлю, аби Ви докінчили музику. Та комедийка мусить бути напечатана в моім „Алманахѣ“ на 1875 рік, назначеним для русского народа в Буковині. Отже для того то я потребую так скоро мати рукопись. А в альманахі уже буде напечатано: „Комедийка Григорія Купчанка, музика Ізидора Воробкевича.

(Дальше буде).

Матеріяли до історії зносин Галичан з Буковинцями.

Ч. 183.

Перші початки діяльності Григорія Купчанка.
(Дальше).

Тому то в листі з 1874 р. (28. р. вересня) питав ся Купчанко В-а: „Будьте так добрі, написати мені, що Ви нового чули в Київі, чи були там з п. Драгомановом, з Русовом і другими професорами, членами „Юго-Зап. Отдѣла Имп. русскаго геогр. Общества“, в которе общество я дописую jako член-кореспондент?“

І. В. приготував тоді до друку календар Рускої Бесіди в Чернівцях на р. 1875; отже Купчанко писав ему в тім самім листі:

«Посилаю Вам при сем мою комедийку «Неділя в селі», котру я написав для Вашего календаря. Як думаєте, що она має яку небудь вартість, то будьте такі добрі скомпоновати для поодиноких співів (куплетів) арії, т. є музику і може би могла бути сія комедийка представлена в театрі директора Бачиньского, яко „Комическая оперетка“.

Если би Ви не могли єї напечатати в календарі, то будьте так добрі, мене о тім увідомити письменно.

Картини „Русские крестьяне въ Буко-

довге, а ще рідше так шляхотне. Стоїть та стаять, як взір Монархи, як тип, олицетворене, бодай чи не одинокі на світі, монархічної засади і достоїнства, злучуючи свідомість свого Маєстату свого права зі свідомістю свого обов'язку, а монархічне пошановане Своєї Корони з ридарським пошанованем свого слова. Схиляють ся перед Ним зі всюди з цілого світа голови, з почутом чести, тим глибшим, що ті довгі літа володарства були не лише рядом старань невідлучних від всякої управи, але і великих нещастя і болізниці, знешених все з силою духа, з покорю перед Богом, з достоїнством перед людьми, з посвятою себе самого для свого обов'язку. Чолобитність складають зі всіх сторін всего світа. Від нас належала ся рівно з іншими, але більше чим від інших, перед іншими, бо маємо свої окремі обов'язки вдячності супроти Найясн. Пана.

В історії сего краю Імя Ёго записане як імя правдивого добродія.

З тих причин бесідник вносить, щоби сойм ухвалив:

„Сойм вишле депутацію до Найясн. Пана в цілі зложеня Ёму чолобитности в 60. роковини Ёго володарства. Сойм просить свого маршалка, щоби уложив лісту членів тої депутації і предложив єї соймови“ (Оплески).

Наглячість сего внесеня ухвалено, а само внесенє одностайно прийнято.

З черги приступлено до звіту комісії адміністраційної в справі деяких змін в будівельнім законі для сіл і місточок. Між іншим ухвалено, що кожний новий будинок при дорозі може бути поставлений найменше на 5. м. віддаленя від сусіднього ґрунту. Нові будинки на місцях давних розвалених або спалених можуть стати в меншій віддаленю від межі, если повіт. виділ. признаєть убожество властителя. Стодоли можна будувати на 30 м. віддаленя від інших будинків.

Потім приступив сойм до подрібної дискусії бюджетової, а се до рубрики II „заряд краю“.

В тій справі промовляв на вечірнім засіданю кр. маршалок гр. Бадені в обороні перед замітками пос. Адама що до урядованя в кр. виділі. Пос. Скварко виступив з жалобою на гром. уряди, замічуючи, що руским меншостям в громадах дє ся кривда. Бесідник вказав на непогоджуване виборчих протестів, та на надужитя повіт. виділів, люстраторів ітп. По п. Стапінським промовляли пос. Макух і Старух виказуючи лиху господарку по селах. По ухваленю II рубрики, сойм прийняв по короткій дискусії також III (санітарні справи) і IV рубрику (добродійність), почім маршалок о 11:50 год. вночі замкнув засіданє і назначив слідуюче на нині.

Кость Курилло.

Письмо з Дороги.

(Дальше).

Бремергафен, 27./VIII. 1908.

На палубі пароходу „Main“ (Мен).

За годину їзди з центрального двірця єсьмо в Бремергафен.

Ліс щоглів, звуки корабельних свиставок, накликуваня мораків, шум білих крил тисячної громади білих мев, кількисот людей із ріжних сторін світа, случайний воляпик мішаючих ся мов, горячковий рух, ладованє пошта, всіданє пасажирів, взявши те усе разом нечуване вражінє, котре ще не може логічно впорядкувати ся.

А море шумить, стогне, грає...

Вже внесли і мої пакунки під Н-р каюти 405. Оставляю усе инше до полагоди на потім, а тепер виходжу на поміст. На помості біганина. Одні прощають ся з другими, бажають собі щастя, із берегу повівають білі хустки, а на палубі музика грає пращального марша і море грає...

Над Бремою світить сонце, золотом і теплом капає ще літо, схиляють ся дерева під вітром, кричать червені комини, сіючи по полях пасмуги диму, а тут грає море, дивне море, а по ньому походить меляхолья.

Мережані філі то цілють беріг, то обнимають єго за ноги, то відвертають ся з поворотом, кладучи ся одні на других, біжать по плесови, а біжучи грають, дивно грають,

страшно грають... а сонце ломить ся на них опалями, туркусами, ізмарагдом та показує чуда-дива в їх внутрах.

Та море грає... грає...

Дитирамбічні тексти нечуваної пісні несуть ся по морю, а звуки якісь нескінчені недосказані зливають ся у таємну симфонію, що серце дивує і тугою поїть.

Гей то море грає... грає...

А думи мої, мов у останне, летять там до вас, брати мої, та кажуть вам: прощайте!..

Задзвонив дзвін, заграла корабельна труба, озвав ся сильний, переймаючий свист, висипав ся чорний дим із комина, відлучають корабель від линв, All right (ol reit) та й пливем...

Простягають ся ще раз сотки рук у повітря, послають собі поцілуї, пращють себе взаїмно, лишєнь я сам, сам одинак, як палець... Кілька осіб із берега звертаєть ся прямо у мою сторону та кличе головою: adieu!.. adieu!.. А мені у тій хвилі биль зморозив серце, важкий биль, та очі залились слізмами.

Пливем майже незамітно. Сіріють доми, дерева, щогли у пристани, меншають та блакитніють у просторі. Філі різані кораблем розплюскують ся по обидвох сторонах та великими перлинами зливають ся з морем оксамітним, срібlistим, ізмарагдовим.

А воно безнастанно грає, а що раз то інші пісні, а що раз то дивнійше, сильнійше... Відай чи не сердить ся на людей, що осьмілились сісти на єго зеркала і неувати ігру єго филь-чарівниць.

Ще бачу з палуби, як море підходить і лиже жовтий беріг, як виблискують на сонці єго хрустальні каплі, як потім надуть у незмірену пропашть смутку, чорну, невмиту. А над нами синіють блакити неба, а довкола нас шумить море, стогне, плаче, грає...

Із далека ще чую, як котять ся блискучі філі від берега, як важко дихають та бють ся зі собою, а голоси від них їдуть, як далекий грім.

Легесенькі човни з вітрилами і без вітрил гойдають ся від сторони берега на морі. Процаємо їх руками. Тепер пливем скорійше. З під Main'a бризкають срібlistі каплі, світять до сонця, як брилянти, шумує піна, а довгі, білі смуги біжать із обох боків пароплаву, наче два гучаї. По пів годинній дорозі став пароплав, бо припливає до нього менчий „Glückauf“ та відбирає останню пошту. Glückauf! гомонять голоси по палубі, одні другим подають руки, здоровлять ся та наш пароплав знов в дорогу. Дай Боже щасливо!..

Тепер доперва входжу до моєї каюти розглянути ся та впорядкувати свої річи. Не мож відразу освоїти ся з тим новим мешканєм, що робить на мене вражінє малої клітки на великого птаха. При тім познакомляю ся з трема сусідами, з котрими прийде мені жити цілих дванацять день, та разом у тій кліточці спати. Представте собі, 50 метрів кубічних на чотири особи. По одній стороні два ліжка і по другій два, одно над другим, то лишєнь щастє, що я не високий, бо ліжка дуже короткі. Однак ся каюта є для чого иншого найліпша, а то для того, бо лежить в самій середині корабля та найшенше гойдає. Між ліжками вмивальня, зеркало, каравка, шклянки, під ліжками складає ся валізу і малі пакунки, більші їдуть до відділу пакункового.

(Дальше буде).

Телеграми

з дня 30. жовтня.

Будапешт. Дневники потверджують вість, що гр. Юл. Андраші не дістав вступної санкції для свого проекту виборчої реформи. Цісар не згодив ся на плюральність і поручив переробити проєкт. Если гр. Андраші не внесе проєкту виборчої реформи в приреченім речинци, то буде мусів уступити.

Сараєво. Будучий сойм боснійско-герцоговинський має складати ся з 80 послів, 52

вибраних 28 вірилівств. Між ними має бути: 25 православних Сербів, 24 магометан і 19 католицьких Хорватів.

НАРОДНА ГОСТИНИЦЯ.

Готель, реставрація і караґія — ріг ул. Сикстускої і Косцюшка у Львові.

Пріхали дня 30. с. м.: Антонія і Іванна Залуцкі, Бураківка; Теодор Мельничук, Ярослав; Денис Сумик, Волосів; Келестин Костецкий, Чернівці; о. Алексей Слюсарчук, Рунґури; др. Мирон Янос, Сокаль; Мирон Залітач Жовтанці; Марія і о. Іван Яворскі, Стрільбиці; Яків Рабінювич, Перемишль; Йосиф Імердавер, Дрогобич.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лишє туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Євгена Біліньського в Збаражи.

З доходу сеї фабрики їде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на свроти і вдови по свьятчениках.

Держім ся покликку:

Свій до свого!

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, при улиці Рускій ч. 20. (дім власний).

приймає обезпечєня будинків, всяких річий домашних і господарських, збіжа і паші против шкід від пожару.

Шкоди ліквідує і виплачує „Дністер“ з найбільшою скоростію. Оцінка шкід відбуває ся в присутности 2 господарів членів. Дотепер виплатив „Дністер“ 15.885 відшкодовань в сумі вісім і пів мільона корон.

Зиск по скінченім році звертає ся членам. Звороти за р. 1906 і 1907 вносили по 10 прт.

Банк красвий у Львові і в Чернівцях, Каса ошадности у Львові, Руска Щадниця в Перемишлі приймають поліси „Дністра“ при уділюваню позички.

На житє можна обезпечити ся через „Дністер“ в Краківським Товаристві.

Агенції „Дністра“ находять ся в кождім місті і в многих селах; там, де єще не робить инший агент „Дністра“, можуть письменні селяни старати ся о уділенє агенції. До тепер заробили агенти 1,142,108 корон провізії.

Фонди Товариства 31/12 1907:

Фонд резервовий	К 1,003,364—
„ резерви премій	„ 613,720—
„ спец. на звороти	„ 50,939—
„ на ріжницю курсів	„ 8,437—
„ резерви спеціальної	„ 35,000—
„ емерит. урядників	„ 218,364—
инші фонди заосмотрєня	„ 40,000—
Разом сума К 1,964,824—	

Селянє! асекуруйте ся від шкід огневих!

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	в				
	рано	перед пол.	по пол.	вечер	вночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Черновець	—	—	—	—	12:20
Станиславова	5:40	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любіня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рави рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	в				
	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	вночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Черновець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Черновець	—	—	—	—	2:50
Станиславова	—	—	—	2:40	—
Коломиї	—	—	—	6:03	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любіня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рави рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35†
Янова	6:58	9:15	1:35†	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35†
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди їдучі лишє в неділі означені †.